כיתה ח' | תנ"ך | שיעור 1 מתוך 3 | 45 דק' | מלכים א פרק יז

ממלכתי · כיתה ח'. קריאה ספרותית בפסוקים: אליהו, אלמנת צרפת והר הכרמל; כל פרשנות מסומנת כפרשנות. חמ"ד: בתכנית החמ"ד (בנוסח תשפ"ד) ספר מלכים נלמד בתיכון, ולכן בכיתה ח' בחמ"ד זו יחידת העשרה בלבד; היא אינה מותאמת לחמ"ד ואין בה פרשנים.

אליהו ואחאב: השבועה והעורבים (י"ז, א-ז)

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יתארו את דברי אליהו לאחאב בפסוק א ויצטטו אותם
- התלמידים יתארו לאן ה' שולח את אליהו ואיך הוא מתקיים שם (ג-ו)
- התלמידים יסבירו את הקשר בין דברי אליהו בפסוק א לבין התייבשות הנחל בפסוק ז

📖 הסבר למורה

הפרק נפתח בלי הקדמה: "ויאמר אליהו התשבי מתשבי גלעד אל אחאב חי ה' אלהי ישראל אשר עמדתי לפניו אם יהיה השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דברי" (א). אליהו אינו מוצג בתולדותיו (רק "התשבי מתשבי גלעד"), אלא בשבועה בשם ה' אל המלך. בפסוק יש שני דברים שונים: הקשר של אליהו לה' ("אשר עמדתי לפניו") והתפקיד שהוא מייחס לעצמו בחזרת הגשם ("כי אם לפי דברי").

אחר כך ה' שולח אותו: "ונסתרת בנחל כרית אשר על פני הירדן" (ג), ומבטיח "ואת הערבים צויתי לכלכלך שם" (ד). בפסוק ו: "והערבים מבאים לו לחם ובשר בבקר ולחם ובשר בערב ומן הנחל ישתה". ובפסוק ז: "ויהי מקץ ימים וייבש הנחל כי לא היה גשם בארץ". כלומר הבצורת שאליהו הכריז עליה פוגעת גם בו.

👩‍🏫 פעילות בכיתה

1. פתיחה (5 דק'): מצב דמיוני: מישהו מגיע אל שליט ומודיע "לא יירד גשם עד שאגיד". איך השליט עשוי להגיב, ולמה?
2. קריאה בקול של י"ז, א-ז (10 דק'). מסמנים מילים שמעידות על מקום ועל סמכות (עמדתי לפניו, לפי דברי, צויתי).
3. בזוגות (10 דק'): טבלה: פסוק / מי פועל / מה קורה. מה משתנה בין פסוק ו לפסוק ז?
4. דיון (10 דק'): ה' מצווה על אליהו להסתתר (ג). מה כתוב בפרק, ומה הפרק לא מסביר?
5. סיכום (5 דק'): כותבים שני משפטים: מי פועל בטבע בפרק, ומה עולה לאליהו השליחות. בזמן שנותר מתחילים בדף העבודה (או משימה לבית).

💡 הערות למורה

הפרק מצווה על אליהו להסתתר ("ונסתרת", ג) אך אינו מסביר למה. אפשר להציע הסברים (למשל הגנה מפני אחאב, או שגם אליהו יחווה את הבצורת), אבל אלה פרשנות ולא כתוב. בהמשך עובדיהו מספר: "אם יש גוי וממלכה אשר לא שלח אדני שם לבקשך" (י"ח, י). זה יכול לתמוך בהסבר של הגנה, אך פרק י"ז עצמו אינו נותן נימוק. תמיכה: מילון (עמדתי לפניו = אני משרת אותו; טל ומטר; וייבש = התייבש). העמקה: השוואה בין העורבים (ו) לבין האלמנה (ט-טז).

📝 בדף העבודה

אליהו והבצורת: 5 שאלות, ומחוון בעמוד השני.

מקורות

- מלכים א פרק יז (מכון ממרא)
- מלכים א פרק יח (מכון ממרא)

מחוון: אליהו והבצורת

1. א (פסוק א).
2. לנחל כרית על פני הירדן ("ונסתרת בנחל כרית אשר על פני הירדן", ג). העורבים מביאים לו לחם ובשר בבוקר ובערב, והוא שותה מן הנחל ("ומן הנחל ישתה", ו). מלא (4): המקום (1) + לחם ובשר שמביאים העורבים (1) + מים מהנחל (1) + ציטוט (1).
3. הנחל מתייבש כי אין גשם (ז). כלומר הבצורת שהכריז עליה אליהו פוגעת גם בו, ודבריו מתממשים. מלא (4): הפרט (2) + הקשר לפסוק א (2).
4. "אשר עמדתי לפניו": הקשר של אליהו לה', שבשמו הוא נשבע ("חי ה' אלהי ישראל") ושאותו הוא משרת. "כי אם לפי דברי": התפקיד שאליהו מייחס לעצמו בחזרת הגשם: הגשם יחזור רק לפי דבריו. הביטוי השני לבדו אינו אומר מאין סמכותו; את זה מלמדים השבועה בשם ה' והביטוי "אשר עמדתי לפניו" (וראו גם י"ח, א: "ואתנה מטר", ה' הוא שנותן את הגשם). מלא (4): הקשר לה' + ציטוט (2) + התפקיד בחזרת הגשם + ציטוט (2).
5. כתוב: ה' מצווה "ונסתרת" (ג). לא כתוב: הסיבה. הסברים אפשריים, שניהם פרשנות: הגנה מפני אחאב (אפשר להיעזר בי"ח, י, שם עובדיהו מספר שאחאב חיפש את אליהו בכל גוי וממלכה); שגם אליהו יחווה את הבצורת (ז). מלא (5): שני הסברים (2) + הפרדה נכונה בין כתוב לפרשנות (2) + נימוק (1).